

Tutorstvo kot oblika pomoči za lažjo integracijo učencev priseljencev

Tutoring as a means of better integration of immigrant students

Andreja Longer

Osnovna šola Jakoba Aljaža Kranj

andreja.longer@gmail.com

Povzetek

Prispevek se ukvarja z idejo prostovoljnega tutorstva učencem priseljencem. Ti učenci zaradi nepoznavanja slovenščine ter večjih kulturnih in socialnih posebnosti potrebujejo pomoč pri umeščanju v šolski prostor in novo okolje. So zelo ranljiva skupina in se brez pomoči težko znajdejo. Kot prava ideja se je izkazalo tutorstvo. Učence, ki so tudi sami doživeli izkušnjo selitve v drugo državo, smo povezali z enako govorečimi priseljenci. Pomagali so jim pri učenju in se z njimi družili. Bili so nekakšni varuhi svojim učencem, ki so v njih videli svoje zaupnike. Hoteli smo doseči dvoje: pomagati smo hoteli učencem pri integraciji, hkrati pa ohranjati njihovo izvorno kulturo in jezik. Tovrstno sodelovanje udeležencem prinaša večšine, ki pripomorejo k večji uspešnosti v šoli in družbi. To so občutek lastne vrednosti, izboljšanje samopodobe, komunikacije, sprejetosti in enakosti. Projekt je prerasel v pomemben program šole, ki ga bomo še nadgrajevali. Šola s takim načinom delovanja postane prostor srečevanja različnih kultur in narodov. Ob napredku in hvaležnosti učencev in staršev se zavedamo, da z malimi koraki lahko naredimo veliko. Pomembno je stopiti iz rutine in delovati v dobro vseh, brez predsodkov in nestrpnosti do drugačnih, ker drugačnost ni napaka, je radovednost in pot k medsebojnemu zbliževanju.

Ključne besede: medsebojna pomoč, sodelovanje, integracija, socialna vključenost, sprejemanje drugačnosti

Abstract

This article deals with the idea of voluntary tutorship to immigrant students. Due to major cultural and social specifics as well as not being familiar with Slovene language these students need help with integrating into our school system and new environment. They are a very vulnerable group and have difficulty orienting themselves without help. We found out that tutorship is the proper approach. We linked those students that also had the experience of moving into a foreign country with same mother tongue immigrants. They helped them learn and associated with them. The tutors were like guardians to their students and the students could confide in them. Our focus was to achieve two things: first, help the immigrant children

to integrate, and second, at the same time keep their original culture and language. This kind of cooperation benefits the participants with skills that make them more successful at school and society – self-esteem, a better self-image, communication, acceptance and equality. This project grew into an important program of our school which will be further developed. With such approach, the school becomes a meeting place of different cultures and nations. When we see the progress and gratitude of our students and their parents we become aware how much we can do with small steps. It's important to step out of routine and act for the benefit of all, without prejudice and intolerance toward those that are different. Difference is not a flaw, it's curiosity and a way to get closer.

Keywords: mutual help, cooperation, integration, social integration, accepting difference

Uvod

Motiv za izbor teme je nastal na podlagi dolgoletnega spremljanja vključevanja priseljencev v šolski sistem. Naša šola se že vse od ustanovitve srečuje s priseljsko problematiko. V šolo so se vpisovali otroci priseljencev iz republik nekdanje skupne države, kar se do danes ni spremenilo. V zadnjem času beležimo prihajanje učencev predvsem iz Kosova. Ti učenci se ob prihodu spopadajo z veliko osebno stisko in težavami pri vzpostavljanju socialnih vezi, vklapljanju v učni proces in novo okolje, ki temelji predvsem na nepoznavanju slovenskega jezika. Za nas so vsi ti otroci dragoceni, zato se trudimo zagotoviti prijazno in spodbudno okolje, v katerem bodo lahko uspešni. Tudi ostale učence spodbujamo k sprejemanju drugačnosti in medkulturnemu dialogu.

Pri vključevanju posameznikov v družbo ima pomembno vlogo šola, saj lahko dvigne njihov socialni in kulturni kapital in s tem ustvarja pogoje za boljše življenje. V smernicah za vključevanje otrok priseljencev v vrtce in šole (Zavod Republike Slovenije za šolstvo 2012) je poudarjen pomen vzgoje in izobraževanja, za učinkovito zagotavljanje enakih možnosti, za uspešen osebni razvoj, vključevanje na trg dela in družbeno okolje ne glede na izvor, spol, prepričanja in druge značilnosti. Poudarek je na premagovanju težav pri učenju, ki izvirajo iz neznanja jezika, razlik med kulturami in razlik v šolskih sistemih. Raziskave so pokazale, da imajo učenci priseljenci slabši učni uspeh, manj se udeležujejo šolskih aktivnosti, se neustrezno vedejo, ker se s pozitivnimi dejanji ne morejo dokazovati. (Dominik 2011, 3-4).

Tudi na naši šoli smo izhajali iz teh ugotovitev in na omenjenih izhodiščih smo uvedli prostovoljno medvrstniško pomoč. Zadalimo si cilj olajšati integracijo učencev v novo okolje, krepiti načela odprtosti in enakih možnosti, hkrati pa spoštovati otrokovo izvorno kulturo in jezik. Ta oblika sodelovanja je bila dodana vrednost k že obstoječim načinom pomoči. Z njo so pridobili vsi udeleženi, postali so enakovredni ostalim učencem, dosegali so boljše rezultate, pridobili so nove vrednote, kot so odgovornost, solidarnost, empatija. Vse to je pomembna popotnica za življenje in graditev uspešne prihodnosti.

1. Tutorstvo kot oblika pomoči skozi teorijo in prakso.

Pri uvajanju tutorstva smo si zadali več ciljev. Želeli smo spoznati pravi pomen tutorstva, dobre in slabe lastnosti tega in koristi, ki jih bodo pridobili učenci. Med udeleženci smo želeli okrepite socialne stike, prostovoljstvo, enakopravnost in sprejemanje.

Bistvo tutorstva pa ni samo učenje, ampak celostna podpora in usmerjanje. Vloga tutorja (Ippavitz idr. 2011) je voditi prejemnika pomoči na tak način, da ta najde svoje rešitve in izboljšuje svoje strategije učenja. Naš namen ni bil samo pomoč pri učenju, ampak razvijanje vrednot, kot so pozitivna samopodoba, odgovornost in socialne veščine. Pri tem ne smemo zanemariti sodelovanja z drugimi, kritičnega razmišljanja in boljšega odnosa do učiteljev in sošolcev. Seveda nas pri tutorstvu vodijo etična načela (Zaritsky in Toce 2013, str. 35-36), ki naj bi jih tutor upošteval. Ta zapovedujejo enakopravno in nediskriminacijsko obravnavanje učencev, s katerimi mora ravnati spoštljivo, pošteno, potrpežljivo, prijazno in prijateljsko. Tutor v tem odnosu predvsem daje, vendar tudi pridobi. Najprej je to zadovoljstvo, da lahko pomaga drugim k boljšemu uspehu, hkrati pa izboljšuje svoje lastne sposobnosti in veščine. (Ippavitz idr. 2011, str. 40).

Na naši šoli je tutorstvo namenjeno učencem priseljencem, ki imajo pogosto slab učni uspeh, se ne vključujejo v aktivnosti šole, kar vodi v socialno izolacijo. Posledično se ti učenci izogibajo pouka, kar poslabša tudi odnose z učitelji in velik primanjkljaj pri osvajanju snovi. Prepričani smo, da je tovrstna pomoč temelj pri vključevanju učencev priseljencev v šolski prostor in okolje.

1.1. Izvajanje tutorstva

Na podlagi omenjenih izhodišč smo se lotili načrtovanja in izvajanja pomoči po korakih:

- Načrt in organizacija dela
- Nabor in usposabljanje tutorjev
- Nabor prejemnikov pomoči
- Priprava in izpeljava nezahtevnega programa
- Spremljanje dela in evalvacija

Učenci so se za pomoč prostovoljno javili. Vodeni in usmerjeni so bili preko učitelja mentorja in učiteljev, ki so poučevali priseljence. Učitelj koordinator je vez med tutorji in prejemniki pomoči. Naloga koordinatorja je tudi reflektiranje dela, pogovori o nalogah, pričakovanjih, izkušnjah, težavah in predlogih tutorjev. Pogovarjali smo se o tem, kaj jih je vodilo pri odločitvi za nudenje pomoči, kakšna so njihova pričakovanja in dileme, kako motivirati prejemnike pomoči. Srečanja so temeljila na medsebojnem komuniciranju in spoznavanju, druženju, učenju in prenašanju izkušenj.

Ugotovili smo, da je temelj pomoči dobra komunikacija, aktivno poslušanje, povratne informacije, pohvala kot pozitivna spodbuda in izogibanje kritiki. Odločili smo se, da bodo tutorji enako govoreči kot prejemniki in da ne bomo postavljali starostnih omejitev. Tako so devetošolci lahko pomagali prvošolcem. Dogovorili smo se, da tutorji učence nižjih razredov

usmerjajo tudi pri vključevanju v novo okolje, se z njimi čim več pogovarjajo v obeh jezikih, jih spodbujajo in z njimi vzpostavijo dober stik.

Prepričani smo, da tak načina dela prinaša pozitivne rezultate. Prejemniki pomoči so v tutorjih prepoznali svoje zaveznike in starejše mentorje, ob njih so se počutili varne in sprejete. Tako so prvošolčki, ki so bili prej neopaženi in prestrašeni, pokazali izjemno veselje in voljo ob srečanjih s tutorji in temu so sledile pozitivne spremembe. Ne moremo spregledati dejstva, da je delo tutorjev neprecenljivo in odgovorno. Soočiti se z nekom, ki ne govori slovenskega jezika, se težko uči in ni motiviran za delo, je izjemno težko celo za učitelje. Zato smo nanje lahko upravičeno ponosni. Navdušuje tudi dejstvo, da so učenci, ki prej niso znali jezika, kmalu komunicirali v slovenščini.

Izkušnje in razmišljanja o tutorstvu

V razmišljanju in odgovorih učencev lahko zaznamo dvigovanje socialnega in kulturnega kapitala.

Ko smo imeli za sabo že kar nekaj srečanj, smo učence prosili za razmislek o tem, kaj jih je spodbudilo, da so postali tutorji in bili pripravljeni pomagati drugim?

- Želel sem pomagati drugim do boljšega uspeha.
- Sam sem priseljenc iz Kosova in v šoli sem se težko znašel, saj nisem znal slovensko.
- Želja nekoga naučiti jezika, ki ga bo uporabljal celo življenje in bo lahko bolj uspešen.
- Tudi meni so pomagali, ko sem prišla v novo šolo.
- Ker se na ta način tudi sami veliko naučimo in obnovimo znanje.

Kako si se počutil, ko si pomagal drugim?

- Ponosen in vesel sem, da lahko pomagam, saj je pomembno, da ljudje sodelujemo.
- Vesel sem, da lahko širim znanje, počutim se koristno in pomembno.
- Toplo mi je pri srcu, ker vem, da delam dobro.
- S tem, ko pomagam si vedno polepšam dan.
- Zelo me razveseli veselje in nasmeh otrok, ki nas pričakajo z odprtimi rokami.

Ali imaš kakšne pozitivne povratne informacije od prejemnikov pomoči?

- Seveda, saj je učenec zelo napredoval.
- Učenka, ki ji pomagam bolje računa in sedaj že razume navodila učiteljice.
- Njihove ocene so se zvišale in radi hodijo na srečanja.
- Pravijo, da sem dober in prijazen učitelj in mi zelo zaupajo.

1.2. Razmišljanje in izkušnje dveh učiteljic

Majda, učiteljica četrtega razreda

»Moji učenki pomaga tutorica, ki tudi sama prihaja iz Kosova. Prejemnica pomoči je prišla na šolo konec septembra, njen materni jezik je albanski, ni poznala nobene slovenske besede.

Velik korak naprej je bil, ko je dobila pomoč učenke iz devetega razreda, ki tudi prihaja iz Kosova. Učenki zelo dobro sodelujeta. Tutorka je zelo dobra in skrbna, vedno želi povratno informacijo o tem, kako učenka napreduje. Njena učenka se veseli pomoči in zato zelo napreduje, zelo hitro se uči slovenščine. Tako delo je meni kot učitelju v veliko pomoč. Želim si, da bo tovrstno sodelovanje potekalo še naprej.«

Nuša, učiteljica prvega razreda

»V prvem razredu prejemata pomoč dva učenca. Učenca sta bila ob vstopu v šolo zelo plašna in nesamozavestna. Težko sta sprejemala novo okolje in učitelje. Presenetilo me je, da pri srečanju s starejšima učencema nista imela nobenih pomislekov in sta se veselila skupnih ur. Postajala sta samozavestnejša in sproščena pri navezovanju stikov s sošolci. Besedni zaklad se jima je zelo izboljšal, postala sta motivirana za učenje. Pri sodelovanju z mano sta tutorja pokazala veliko interesa. Občutila sem, da je tudi njima zrasla samozavest. Redko se učenci priseljenci počutijo pomembne in se lahko izkažejo v primerjavi s slovenskimi učenci. V celoti podpiram tak način pomoči, saj za obe strani prinaša koristi in osvešča lastnosti, ki v današnjem času izginjajo.«

1.3. Prejemniki učne pomoči - pozitivni odzivi

Večina prejemnikov je izboljšala svoj učni uspeh. V učenju slovenščine so zelo napredovali in konec šolskega leta so že komunicirali v slovenščini, kar jim je zelo pomagalo pri navezovanju stikov s sošolci. Zmanjšal se je njihov strah in občutek nesprejetosti, saj so v tutorjih našli nekoga, ki mu lahko zaupajo. Povrnilo se jim je veselje do učenja in videli so, da lahko dosežejo boljši uspeh. S tem je rasla njihova samozavest in z veseljem so sodelovali pri različnih aktivnostih. Pridobili so boljšo samopodobo, občutek pripadnosti skupnosti in nove prijatelje.

Sklep

Vsi vpleteni v proces medsebojne pomoči smo se veliko naučili in pridobili nove izkušnje. Dosegli smo cilje, ki smo si jih zadali, in celo preseгли naša pričakovanja. Učenci so ozavestili pomen sodelovanja, sprejemanja različnosti in empatije. Tovrstno sodelovanje prinaša veččine, ki pripomorejo k uspešnemu vključevanju v šolski proces in širše okolje. Za nas končni cilj ni bil le izboljšanje uspeha, temveč izboljšanje samopodobe in samozavesti učencev priseljencev. Odgovornost učiteljev je, da mlade usmerjamo in nanje prenašamo pozitivne vrednote. Stopimo iz svojih okvirjev in delujmo v dobro vseh! Prisluhnimo učencem in jih vodimo po poti brez izključevanja, predsodkov in nestrpnosti do drugačnih. Namen tovrstnih dejavnosti je postaviti človeka na mesto, ki mu pripada, mu dati priznanje. Če se učenci priseljenci počutijo sprejete v novem okolju, se lažje integrirajo, kar posledično prinese večji uspeh v šoli in družbi. Socialna vključenost pa jim odpira nove priložnosti, napredek in zadovoljstvo.

Tutorstvo vidim kot dodano vrednot že obstoječim načinom dela v šoli, zato želim na podlagi pridobljenih izkušenj projekt nadaljevati in ga nadgrajevati.

Literatura:

Ippavitz, S., Z. Wltavsky, D Harb in B. Vuser. 2011. Metodološki priročnik za mentorje in tutorje. Ptuj: Šolski center.

Zaritsky, J., in A. Toce. 2015. Academic Peer Instruction. New York: La Guardia Community College.

Zavod Republike Slovenije za šolstvo 2012. Smernice za vključevanje otrok priseljencev v vrtce in šole.

http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2013/programi/media/pdfsmernice/cistopis_smernice_vkljucvanje_otrok_priseljencev.pdf

Dominik, P. 2011. Razvoj socialnega kapitala pri mladih z migrantskim ozadjem. Ljubljana: Salve.

Brejc M., Ažman T. 2015. Z roko v roki: zbornik primerov dobrih praks v projektu Dvig socialnega in kulturnega kapitala v lokalnih skupnostih za razvoj enakih možnosti in spodbujanje socialne vključenosti. Kranj: Šola za ravnatelje. Zbirka Vodenje v vzgoji in izobraževanju.

Koren A., Brejc M., Ažman T. 3/2014. Vodenje v vzgoji in izobraževanju. Kranj: Šola za ravnatelje.